

## Maďarské parlamentní volby

**Dne 6. dubna proběhly v maďarsku první volby do Národního shromáždění po přijetí nové ústavy z 1. ledna 2012, která pozměnila maďarský volební systém parlamentních voleb. Historický exkurz volebním inženýrstvím v Maďarsku a výsledky voleb vám přináší nové číslo Čtrnáctideníku.**

### Ústavní změny

Nová ústava přijatá k 1. 1. 2012 změnila název státu z Maďarské republiky na Maďarsko. Preambule ústavy se odkazuje na středověké maďarské království. Dále nová ústava dává etnickým Maďarům žijícím mimo území Maďarska hlasovací právo. Počítá se vznikem rozpočtové rady, která je jmenována vládou na 9 let. Tento orgán má dohlížet na rozpočtovou politiku země a má pravomoc vyvolat předčasné volby. Dále ústava omezuje pravomoc Ústavního soudu, tedy instituce, která svým vznikem v roce 1990 představovala symbol maďarské demokratické transformace. Omezení Ústavního soudu se týká především nemožnosti Ústavního soudu využívat starší judikaturu (před rokem 2012) jako precedens. Další kontroverzní článek ústavy říká, že *"Maďarsko chrání stav manželský, pojímaný jako manželské spojení muže a ženy, založené na jejich dobrovolném souhlasu; Maďarsko rovněž chrání rodinu, kterou uznává jako základ pro přežití národa. Sňatek a vztahy mezi rodiči a dětmi jsou základem rodiny"*. V neposlední řadě nová ústava uvaluje na opoziční socialistickou stranu odpovědnost za zločiny komunismu. Výslovně ústava hovoří o socialistické straně jako o zločinecké organizaci. Všechny zmíněné body nové ústavy přinesly vlnu kritiky z Evropské unie a z USA. Ústavní dodatky byly schváleny 265 poslanci, proti bylo 11, zdrželo se 33.

### Změna volebního systému

Ústavní změny přinesly Maďarsku také změnu volebního systému. V rámci úspor ve státní správě byl počet poslanců jednokomorového parlamentu – Národního shromáždění - (*Országgyűlés*) snížen z 386 na 199, tedy téměř na polovinu. Další výrazný zásah do volebního systému představuje zrušení druhého kola ve většinové složce. Maďarský volební

systém je stále označován jako supersmíšený, který kombinuje princip navrstvení a princip korekce (systém bývá někdy označován jako smíšený s většinovým účinkem a částečnou kompenzací).

Maďarský volební systém se vyznačuje existencí tří složek distribuce mandátů, která se provádí na základě dvou oddělených hlasů odevzdaných voliči. Dvě složky, kde volič odevzdá svůj hlas, se vyznačují svou vzájemnou nezávislostí (princip navrstvení), třetí složka slouží jako korigující prvek obou předchozích složek.

Novela volebního zákona ale maďarský volební systém pozměnila. Před rokem 2014 existovala složka většinová s dvoukolovým většinovým systémem, který byl nahrazen systémem prosté většinové volby ("First past the post"). Druhé kolo bylo tedy vypuštěno. Poměrná složka na úrovni regionů zůstala zachována, stejně tak celostátní kompenzační úroveň. Byla pozměněna také velikost volebních obvodů ve většinové složce. Celkově je 106 poslanců voleno většinovým způsobem, 93 pak způsobem poměrným. Poslanci Národního shromáždění jsou voleni na 4 roky. Volební klauzule pro politické strany v poměrné složce dosahuje od roku 1994 5 % (pro dvoučlenné koalice pak 10 %, tříčlenné 15 % atd.).

### Proč supersmíšený systém?

Maďarský volební systém patří i přes svou nepřehlednost k nejstabilnějším volebním systémům ve středoevropském regionu. Tento systém byl zvolen v roce 1990 jako kompromis mezi bývalou vládnoucí elitou komunistické strany a opozičními silami. Do roku 1989 fungoval v Maďarsku jednomandátový volební systém (na principu Národní fronty). Tento volební systém chtěla vládnoucí Maďarská socialistická dělnická strana zachovat, naproti tomu opoziční strany chtěly navázat na historické období mezi lety 1945–1947, kdy v zemi fungoval poměrný systém. Výsledkem byl zmíněný kompromis.

### Hlavní politické strany

Svaz mladých demokratů – Maďarská občanská strana (FIDESZ)

Strana Fidesz vznikla již v roce 1988 jako radikální spolek studentů vymezujících se proti komunismu. Až do voleb v roce 1994 se strana profilovala jako liberální formace. Pod vedením Viktora Orbána se strana transformovala

do středopravicového konzervativně-nacionalistického subjektu, který důrazně hájí práva maďarských menšin jinde ve světě. Strana získala v předčasných volbách v roce 2010 263 mandátů, což znamenalo jasnou většinu v tehdejší 386 členném parlamentu. Od roku 2010 je Fidesz členem Evropské lidové strany.

#### Maďarská socialistická strana (MSzP)

Strana byla založena v roce 1989 jako umírněné křídlo Maďarské socialistické dělnické strany. V roce 1990 strana získala pouze 11 % hlasů, v následujících volbách ale MSzP získala 33 % hlasů. Po sérii skandálů během let 1994-1998 byla strana voliči potrestána a v roce 1998 skončila opět v opozici. Do vlády se strana vrátila až v roce 2002, kdy v dramatickém přepočítávání hlasů socialisté sice podlehly Fideszu o několik málo procent, přesto však sestavili vládu. Volby v roce 2006 MSzP opět vyhrála. Strana stojí v levém středu a vymezuje se proti nacionalismu a populismu.

#### Hnutí za lepší Maďarsko – Jobbik

Tato krajně pravicová strana byla založena v říjnu 2003. Do pozornosti se dostala během masových demonstrací v roce 2006 proti tehdejšímu maďarskému předsedovi vlády Ferencu Gyurcsánymu (MSzP). Strana založila své polovojenské organizace s názvem Maďarská garda. V roce 2010 získali nacionalisté přes 12 % hlasů a se ziskem 47 mandátů se staly třetí nejsilnější maďarskou politickou stranou.

#### Křesťanskodemokratická strana lidová (KDNP)

Tato katolická pravicová strana od roku 2006 úzce spolupracuje se stranou Fidesz. V roce 2006 s Fideszem utvořila KDNP předvolební koalici, která se po volbách rozpadla. V roce 2010 strana kandidovala samostatně. Strana oslovuje především katolické voliče, jejím cílem je zvýšit vliv katolické církve v oblasti sociální politiky a národního a kulturního života.

#### Politika může být jiná (LMP)

Jedná se o liberálně-ekologickou stranu, která se považuje spíše za hnutí než politickou stranu v pravém slova smyslu. Vznikla v roce 2009 a již v roce 2010 získala ve volbách 16 mandátů.

#### Společně – strana pro lepší období (Společně 2014)

Toto hnutí vzniklo jako protestní alternativa k vládní straně Fidesz v roce 2012. Jedná se o středolevicovou formaci, která šla do voleb 2014 v koalici s Demokratickou koalicí. Dohromady získaly 7 mandátů.

#### **Volby 2014**

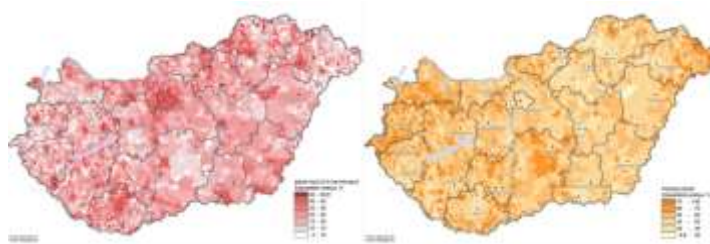
Volební účast v posledních volbách konaných 6. dubna 2014 byla 61,7 %, což bylo o více než 3 procentní body méně než v roce 2010. Nejvíce hlasů získala doposud vládnoucí strana Fidesz, která i přes kritiku nové ústavy získala spolu s koaličním partnerem Křesťanskodemokratickou stranou lidovou celkem 44,36 % hlasů, což koalici vyneslo dohromady 133 křesel. Maďarská socialistická strana také kandidovala v koalici s několika méně významnými levicovými subjekty a získala 25,89 % odevzdaných hlasů, což znamenalo 38 křesel. Třetí skončila nacionalistická formace Jobbik s 20,46 % (23 křesel). Ekologické hnutí s názvem Politika může být jiná získalo 5,24 % (5 křesel). Celkem zasedlo do maďarského parlamentu 9 stran – vedle zmíněných to je ještě strana Společně 2014, Maďarská liberální strana a Dialog pro Maďarsko.

#### **Volební mapa čtyř nejsilnějších stran v Maďarsku**



Zdroj: <http://www.euronews.com/tag/hungary-elections-2014/>

#### **Porovnání výsledků levicové koalice a strany Fidesz**



#### **Zdroje:**

- [http://zpravy.idnes.cz/v-madarsku-plati-nova-ustava-krati-nazev-statu-a-posiluje-vladu-ps9-/zahranicni.aspx?c=A120101\\_175606\\_zahranicni\\_js](http://zpravy.idnes.cz/v-madarsku-plati-nova-ustava-krati-nazev-statu-a-posiluje-vladu-ps9-/zahranicni.aspx?c=A120101_175606_zahranicni_js)
- [http://neviditelnypes.lidovky.cz/madarsko-ustava-duvod-k-znepokojeni-d7l-/p\\_zahranicni.aspx?c=A130514\\_115428\\_p\\_zahranicni\\_wag](http://neviditelnypes.lidovky.cz/madarsko-ustava-duvod-k-znepokojeni-d7l-/p_zahranicni.aspx?c=A130514_115428_p_zahranicni_wag)
- <http://zpravy.ihned.cz/c1-59485410-znepokojeni-a-zklamani-v-eu-madarsko-schvalilo-kontroverzni-novelu-ustavy>
- <http://www.euronews.com/tag/hungary-elections-2014/>
- ŠEDO, Jakub. Volební systémy postkomunistických zemí. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, ISBN: 978-80-7325-137-6.
- CABADA, Ladislav a kol. Nové demokracie střední a východní Evropy. Praha: VŠE, 2008, ISBN: 978-80-245-1388-1.

